

## فضای مجازی زیر چتر قانون

دبیرشورای عالی فضای مجازی می‌گوید فعالیت رسانه‌های شبکه‌های اجتماعی به مجوز نیاز دارد



دبیرشورای عالی فضای مجازی می‌گوید فعالیت رسانه‌های شبکه‌های اجتماعی به مجوز نیاز دارد  
فضای مجازی زیر چتر قانون

فضای مجازی یا آب گل آلود؛ این مساله‌ای است که این روزها بسیاری از کارشناسان درخصوص آن هشدار می‌دهند؛ چراکه عده‌ای سودجو از امکان برقراری ارتباط در فضای مجازی سوءاستفاده کرده و با انتشار اخبار دروغ و شایعه سعی در منحرف کردن افکار عمومی دارند. در واقع گردانندگان شبکه‌های خبری نامعتبر در تلگرام و اینستاگرام برای جذب عضو بیشتر و درآمدزایی از طریق جذب آگهی دست به انتشار هرگونه اخباری می‌زنند.

دغدغه انتشار اخبار دروغ و شایعه در دنیای سایبر به فضای عالی مجازی نیز باز شده به همین خاطر دبیر شورای عالی فضای مجازی نیز بر ضابطه مند شدن اطلاع رسانی از طریق شبکه‌های اجتماعی تاکید می‌کند، آن طور که ایرنا گزارش داده ابوالحسن فیروزآبادی نیز گفته افرادی که در این شبکه‌های اجتماعی فعالیت رسانه‌ای دارند باید خود را برای دریافت مجوز آماده کنند.

او رعایت الزام‌های دینی، اخلاقی و قانونی را برای فعالیت شبکه‌های اجتماعی ضروری دانست و اظهار کرد: بیشتر شبکه‌های اجتماعی مجازی در خارج از مرزهای کشورمان قرار دارند که همین عاملی است تا چندان پایبند به الزام‌های داخلی نباشند.

به گفته دبیر شورای عالی فضای مجازی، مقرر شده همه شبکه‌های پیام‌رسان فعال در کشور در یک دوره یکساله، داده‌های خود را در داخل کشور ذخیره کنند.

شهر شبکه وندها که بی قانون نمی‌شود

اصطلاح «شبکه وند» را تا به حال شنیده‌اید؟ شبکه وندها کاربران امروزی هستند که سبک زندگی و ذائقه رسانه‌ای‌شان را در شبکه‌های اجتماعی مجازی دنبال می‌کنند و به زبان ساده‌تر، آنها مشتری‌های پر و پا قرص فضای مجازی هستند که جزئی جدانشدنی از زندگی‌شان با دنیای مجازی می‌گذرد.

دکتر حسین بصیریان جهرمی، دکترای علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبائی، یکی از آن استادانی است که برای شرح درباره لزوم ضابطه‌مند کردن فضای مجازی از اصطلاح «شبکه وند» به فراوانی استفاده می‌کند. توضیح بصیریان هم سهل است و هم منطقی.

او اعتقاد دارد همانطور که شهروندها برای یک زندگی ایمن نیاز به جامعه‌ای قانون‌مدار دارند، شبکه وندها هم برای بقا در فضایی ایمن، جامعه‌ای قانون‌مدار می‌خواهند. این جامعه قانون‌مدار، برای شبکه‌وندها، همان فضای مجازی ضابطه‌مند است. البته بخشی از ضابطه‌مندی می‌تواند صدور مجوز برای فعالیت‌های رسانه‌ای در این فضا باشد.

ایران کاربرانی با گروه‌های سنی مختلف دارد و بسیاری از محتواهایی که در فضای مجازی منتشر می‌شود چه از لحاظ اخلاقی و شرعی و چه از نظر عرفی مناسب کودکان و نوجوانان نیست و به همین علت این کارشناس و پژوهشگر رسانه و علوم ارتباطات بر این نظر است همان طور که در خارج از مرزهای ایران هم نرم افزارهایی برای کنترل چنین مطالبی وجود دارد، در ایران هم باید نظارتی منطقی در این زمینه اعمال شود.

می‌شود به تعبیری از این بحث‌ها نتیجه گرفت که ضابطه مند شدن فضای مجازی، راهی برای جلوگیری از هرج و مرج و بی قانونی است، که گرچه از دل فضای مجازی بیرون می‌زند، اما دامنه ضررهایش به دنیای واقعی نشت می‌کند و امنیت سیاسی، اجتماعی کشور و آبرو و جان و مال مردم را بازیچه خود قرار می‌دهد.

کاری دشوار اما شدنی

در این میان برخی کارشناسان از این می‌گویند که ضابطه‌مند کردن کانال‌هایی که در شبکه‌های اجتماعی فعالیت رسانه‌ای دارند هرچند صحیح است، اما کار ساده و آسانی نیست.

دکتر علیرضا چابک‌رو، استاد و پژوهشگر ارتباطات نیز در گفت‌وگو با جام‌جم می‌افزاید: در شبکه‌های اجتماعی حجم قابل توجهی از اخبار منتقل می‌شود. بخشی از این اخبار از سوی کانال‌هایی است که به خبرگزاری‌ها و سایت‌های شناخته شده تعلق دارد، اما هستند کانال‌هایی که نمی‌توان به محتواهایی که از سوی آنها تولید می‌شود اطمینان داشت؛ زیرا مشخص نیست چه شخص یا اشخاصی آن را اداره می‌کند.

آن‌طور که چابک‌رو می‌گوید در کانال و شبکه‌های غیررسمی اطلاع‌رسانی در فضای مجازی دروازه‌بانی خبر صورت نمی‌گیرد، بنابراین نمی‌توان از صحت و سقم خبر اطمینان پیدا کرد.

به زعم کارشناسان، ضابطه‌مند کردن کانال‌های خبری ایجاد شده در فضای مجازی دشوار است، چون اگر گرداننده آنها نیز شناسایی شود، آنها می‌توانند خیلی آسان گروه جدیدی بسازند و فعالیت شان را از سر بگیرند.

#### محتوای گمشده

به نظر می‌رسد بخشی از این که فضا برای شیوع شایعه در دنیای سایبر مهیاست، کم کاری رسانه‌های رسمی در کشور است، چراکه آنها آن‌طور که باید در تولید محتوا جدی نیستند و ترجیح می‌دهند اخبار موجود را بازنشر دهند.

چابک‌رو با تأیید این مساله عنوان می‌کند: وقتی رسانه‌های رسمی نتوانند محتوای مناسب تولید کنند نیاز مخاطب را بدرستی برآورده نمی‌کنند در نتیجه بستر برای فعالیت کانال‌ها و شبکه‌های غیررسمی اطلاع‌رسانی فراهم می‌شود.

مساله دیگری که باید به آن توجه شود هدایت محتواهای تولید شده است، چراکه اگر در مسیر درستی منتشر نشوند تأثیر چندانی نخواهند داشت.

افزون بر این کارشناسان معتقدند پایین بودن سواد رسانه‌ای در کشور نیز دلیل دیگری بر استقبال شهروندان از کانال‌های خبری نامعتبر در فضای مجازی است؛ زیرا افراد بدرستی نمی‌دانند برای کسب اطلاعات معتبر باید به چه سایت یا کانال‌هایی رجوع کنند.

#### فضای شفاف علیه هنجارشکنان

عزیز نجف‌پور، پژوهشگر و کارشناس فضای مجازی اعتقاد دارد اگر فضای مجازی شفاف و قانونمند باشد، هنجارشکنان فرصت کمتری برای جولان دادن پیدا می‌کنند. آن‌طور که او توضیح می‌دهد اولین اقدام برای رسیدن به این هدف نیز این است که افرادی که در شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام کانال خبری ایجاد می‌کنند، شناخته شوند.

به گفته او، تنها به این شکل می‌توان فضای مجازی را برای توده مردم امن کرد و مانع فعالیت عده‌ای شد که آب گل‌آلود را فرصتی می‌دانند برای تخریب اشخاص و شایعه‌پراکنی.

مهدی آیینی

گروه جامعه